

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-711328-III/12/JA

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa, 21.10.2018 r.

Pan
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

szanowny Panie Ministrze

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że na tle skarg wpływających do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich ujawnił się problem związany z ponoszeniem odpłatności za pobyt wychowanka w pieczy zastępczej za okres przebywania dziecka poza placówką.

Zgodnie z treścią art. 193 ust. 1-2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.) za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice solidarnie ponoszą miesięczną opłatę w wysokości przyznanych świadczeń oraz dodatków, o których mowa w art. 80 ust. 1 i art. 81 - w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka, a także średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym - w przypadku umieszczenia dziecka w takiej placówce.

W sytuacji, gdy nie jest możliwe uzyskanie od rodziców całości lub części opłaty, opłatę za pobyt dziecka ponoszą osoby dysponujące dochodem dziecka, w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty tego dochodu. Wtedy także zobowiązana do wnoszenia opłaty w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty dochodu, na który składają się otrzymywane alimenty, renta rodzinna oraz uposażenie rodzinne jest osoba, która osiągnęła pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i nadal w niej przebywa (art. 193 ust. 3-4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Ustawodawca w art. 194 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazał, iż opłatę z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej ustala, w drodze decyzji,

starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym. Do kompetencji Rady Powiatu należy określenie, w drodze uchwały, szczegółowych warunków umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty. Starosta natomiast na wniosek lub z urzędu, uwzględniając uchwałę Rady Powiatu może umorzyć w całości lub w części łącznie z odsetkami, odroczyć termin płatności, rozłożyć na raty lub odstąpić od ustalenia opłaty.

Wskazane powyżej regulacje w sprawie opłat z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej określają w sposób wyczerpujący jakie podmioty i w jakich przypadkach są obowiązane do ponoszenia odpłatności, określają adresatów którym służyć będą ulgi w tym zakresie, a także kompetencje Rady Powiatu do ustalenia szczegółowych warunków zastosowania przewidzianych preferencji. Jednakże nie przewidują okoliczności, które ujawniły się na tle spraw wpływających do Rzecznika. Chodzi o przypadki, kiedy zobowiązanie do ponoszenia opłat z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej dotyczy okresu, w którym dziecko przebywa poza placówką np. urlopowanie do domu rodzinnego.

Sytuacja, w której pomimo, iż dziecko jest pod faktyczną opieką rodziców, muszą oni za ten okres uiszczać opłatę z tytułu pobytu dziecka w placówce została dostrzeżona przez niektóre jednostki samorządu terytorialnego, które to w uchwałach ustaliły możliwość zwolnienia z ponoszenia opłaty za czas nieobecności dziecka w placówce. Działania takie, mimo, iż w ocenie Rzecznika z założenia słuszne, nie mają umocowania w obowiązujących przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co znajduje potwierdzenie w rozstrzygnięciach nadzorczych Wojewodów, por. rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Dolnośląskiego z dnia 26 września 2012 r. syg. NK-N12.4131.601.2012.BSZ2 oraz z dnia 6 marca 2012 r. syg. NK-N3.4131.68.2012.DC, a także Wojewody Podkarpackiego z dnia 29 marca 2012 r. syg. P-II.4131.2.31.12.

Zgodnie bowiem z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Artykuł 94 ustawy zasadniczej stanowi, że organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Zasady i tryb wydawania aktów prawa miejscowego określa ustawa. Podstawą aktu prawa miejscowego musi być więc wyraźne upoważnienie ustawowe wynikające z ustawy szczególnej lub ustawy o samorządzie powiatowym.

Zatem każda przewidziana przez ustawodawcę norma kompetencyjna musi być tak realizowana, aby nie naruszała przepisów ustawy, a także przepisów innych ustaw regulujących daną dziedzinę. Przepis art. 194 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie

pieczy zastępczej wskazujący na zakres zagadnień powierzonych regulacji Radzie Powiatu - szczególne warunki umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty, nie pozwala na objęcie unormowaniem innych spraw niż wskazane w normie kompetencyjnej. W opinii Rzecznika istnieje potrzeba rozważenia możliwości wprowadzenia do art. 194 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej delegacji ustawowej umożliwiającej organom samorządu zwalnianie z obowiązku ponoszenia opłaty za czas nieobecności dziecka w pieczy zastępczej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o przeanalizowanie przedstawionego problemu w aspekcie wprowadzenia stosownych zmian ustawowych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich